

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע נופות**

134

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"וְיִהְיֶה מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפִרְעָה חֹלֵם וְהֵנָּה עֹמֵד עַל הַיָּאֹר"

אין הצלה בדרך הטבעית אלא הכל בהשגחה אלוקית.

הרצאת הרב אמנון יצחק

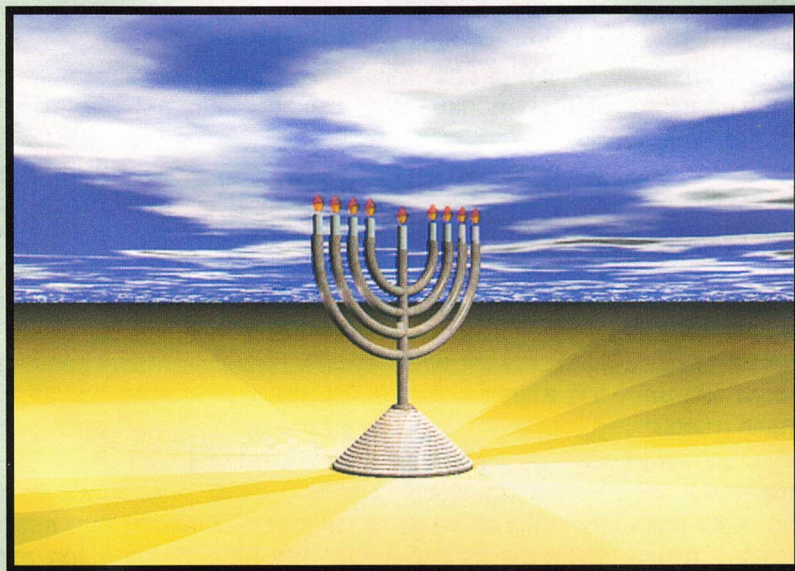
הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי (בראשית מז). חסרו לו שלשים ושש שנה משנות חייו. והרי סך הכל הוא ענה לשאלתו של פרעה!

הספורנו פירש: שהיה לו ליעקב אבינו להיות שמח ולא להראות צרתו לחוץ ועל ידי זה לא היה פרעה שואל. חומרה נוראה כזו להחסיר ליעקב ל"ו שנה בעד כל מלה וזה אחרי כל הצרות שעברו עליו, צרת עשו, צרת לבן, צרת דינה, צרת יוסף והוא עמד בצדקו, כל כך היה גדול סבלו כמו שנאמר: **"הֲיִיתִי בַיּוֹם אֶקְלְנִי חָרֵב וְקָרַח בְּלִילָה וַתַּדְּר שְׁנַתִּי מְעִינִי"** (בראשית לא מ). וכאן מיד שאמר: **"מַעַט וַרְעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי"** קבל כזה עונש חמור בלי שום ויתור. וכל העונשים

גופא; וכי בשביל שהוא צדיק, יפסיד? כיוצא בו אנו רואים באברהם אבינו, בגלל שאמר: **"בְּמָה אֲדַע כִּי אִירְשְׁנָה"** (בראשית טו) נענש עונש כל כך חמור,

בסוף פרשת וישב כתב רש"י על הפרשה: **"וַיִּשְׁכַּחְהוּ"** (בראשית מ). - לאחר מכאן, מפני שתלה בו יוסף לזכרו הזקק להיות אסור עוד שתי שנים שנאמר: **"אֲשֶׁרֵי הַגָּבֵר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים"** (תהלים מ). ולא בטח על מצרים הקרובים רהב' (מ כג).

וחז"ל תולים את שתי השנים בגלל שתי לשונות של זכירה: **"כִּי אִם זָכַרְתִּי אֶתְךָ"** (בראשית מ יד). **"וְהִזְכַּרְתִּינִי"** אל פרעה, בגלל השתדלותו הווארך מעצרו לעוד שנתים ימים. אם נתאר לעצמנו את היסורין הסוהר שעבר יוסף וכל שכן בית סוהר זה

שאנו רואים כאן ושם באו בעיקר על בטויים שאינם רצוים, או שאין בהם צורך ונשאלת השאלה, מדוע כל כך בחומרא?

אלא רואים מכאן: שעצם השאלות שלנו מוכיחות עד כמה ירדנו וכמה אנו רחוקים מהרגשה אמיתית בדעתה של תורה. השגתנו כל כך קטנה ומצומצמת

שה' אמר לו: **"כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה"** (בראשית טו). כל כך ענויים וצרות לכל בני ישראל וכמו שנאמר: **"וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ"** (שמות א ג). **"וַיַּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה"** (שם יד). וכל זה בגין מכשול קטן של שאלה קטנה מאברהם אבינו?

של מצרים, יסורין בגוף ובנפש, אז רואים לכאורה, יד קשה ממנו יתברך כלפיו! כל כך הקפדה, על שאמר שתי מלים ולא לזכור לו את כל צדקותיו וכמה עמד בנסיונות! ולהוסיף לו עוד שנתים על עשר שנים שכבר עבר, נורא ואיום! סוף סוף אחרי עשר שנים בבית סוהר, הרי זה כל כך נורא! וזה עבור פליטת כמה מלים לשם השתדלות, נכון, אומרים חז"ל: **"שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם סִבְיָיו בַּחוּט הַשְּׂעָדָה"** (יבמות קכא:). אבל זה

וכן גם אצל יעקב אבינו אומרים חז"ל: בגלל שאמר לפרעה: **"מַעַט וַרְעִים"**

שו"ת חברותא

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

מלכויות, זכרונות ושופרות מדאוריתא, או מדרבנן?

מערכת 'חברותא'

מיוחד ל'גנזי המלך'

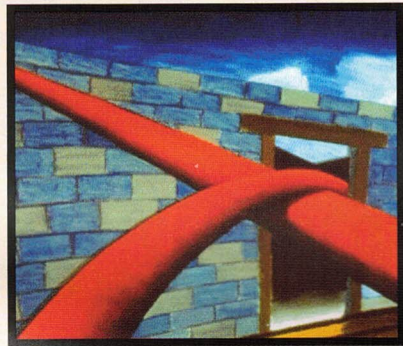
ראש השנה טז:

שאלה: האם אמירת פסוקי 'מלכויות, זכרונות ושופרות' בראש השנה, הם חיוב מן התורה, או מדרבנן?

תשובה: כתב הריטב"א במסכת ראש השנה דף טז. 'הא דקאמר (ברך טז). 'אמר הקב"ה: אמרו לפני, מלכויות, זכרונות ושופרות', משום דאע"ג דפסוקי מלכויות, זכרונות ושופרות אינם מן התורה, אלא מדרבנן כדפרישנא, מכל מקום, ממה שאמרה (תורה) "זכרון תרועה" (ויקרא כג), יש ללמוד שראוי להזכיר פסוקי תרועה ופסוקי זכרון.

ומלכויות נפקא לן; כמו שדרשו רז"ל מהספרי, מפסוק: "והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יהוה אלהיכם" (במדבר י), שאין תלמוד לומר (דהיינו: שלא היה צריך הכתוב לחזור ולומר פעם שניה) "אני יהוה אלהיכם", אלא, זה בנה אב, בכל מקום שאתה אומר זכרונות, אתה סומך לו מלכויות. ומהכא סמכו רבנן לתקוני הני פסוקי דתקיעתא. ומשום הכי קתני רבי עקיבא, שאמר הקב"ה 'אמרו לפני מלכויות וזכרונות וכו', שכל מה שיש לו אסמכתא מן הפסוק העיר הקב"ה שראוי לעשות כן, אלא, שלא קבעו חובה ומסרו לחכמים.

וזה דבר ברור ואמת! ולא כדברי המפרשים האסמכתות, שהוא כדרך סימן שנתנו חכמים ולא שכונת התורה לכך. חס וחלילה! ישתקע הדבר ולא יאמר, שזו דעת מינות היא! אבל התורה העירה בכך ומסרה חיוב הדבר לקבעו (לחכמים, אם ירצו. כמו שנאמר: "ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך" (דברים יז). ולפיכך תמצא החכמים נותנין בכל מקום ראייה, או זכר, או אסמכתא לדבריהם מן התורה. כלומר: שאינם מחדשים דבר מלבם. וכל תורה שבע"פ רמוזה בתורה שבכתב, שהיא תמימה וח"ו שהיא חסירה כלום. מתבאר בדברי הריטב"א, שאמנם

גידונים לפניך ביום זה ואפילו יש להם כמה קטיגורים מקטרגים אותם, כשם שדממתי ולא השיבותיך כך אתה לא תשיב להם". ומהו "אשר יאמר היום" (בראשית כב) ? כהיום! מפני שראש השנה היה (אז). אמר לו הקב"ה: "וכך אני עושה" ! אמר לו אברהם: "השבע לי" ! מיד: "כי נשבעתי נאם יהוה" (בראשית כב). הוי "בחדש השביעי" (ויקרא טז), א"ר ברכיה: "כירחא דשבועתא".

ועוד ממשיך הפסיקתא דכהנא שם מדברים מאד נעלים ומאד נרגשים ואומר: 'אמר לו אברהם: 'ומה אני הולך בלא קרבן?' אמר לו הקב"ה: "שא עיניך וראה את הקרבן שאחריך" "וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו פסבך בקרניו וילך אברהם וינח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו" (בראשית כב). א"ר פניה: "היה אברהם מקרב את אימוריו ואמר: 'הרי אמוריו של יצחק בני' כך על כל דבר אמר: 'כך יהא לפניך, כמו שיצחק בני קירבתי'. אמר לו הקב"ה: "ראה מה לפניך, בניך העומדים אחריך, כשהיו מסובכים ונאחזים בעבירות מה הם עושים בקרניו? (של האיל), נוטלים את הקרנות האלו ותוקעים בהם ואני נזכר עקידתו של יצחק ומוצה אותם בדין". עכ"ל הפסיקתא.

ולפי הפסיקתא דרב כהנא האמורה, שהיתה בטח בקבלה, מובן שזו היתה אמירתו והבטחתו של הקב"ה, לאחר שאע"ה התכוון ואמר בשעת הקריבו את האיל לעולה תחת בנו 'הרי אמוריו של יצחק בני', שזה דבר החורג משכלו של אדם באשר הוא אדם ולימד בכך דעה, לדעת להבחין עד היכן שגבול האהבה והיראה מלפניו ית"ש צריך להגיע. וכשראה הקב"ה גודל נפשו ורוממותו של אע"ה והתבטלו את כל ישותו לפניו ית"ש, לימדו שילמד את בניו אחריו, שכאשר 'כשהיו מסובכים ונאחזים בעבירות' שיטלו את קרני האיל ויתקעו בהם והבטיחו ואמר לו שעל ידי כך 'ואני נזכר עקידתו של יצחק ומוצה אותם בדין' ויעלה עליהם כאילו עקרו את עצמם לפניו ית"ש. ואתי שפיר דברי רבי אבהו שאומר בלשון 'אמר הקב"ה'. ■

את חיוב אמירת הפסוקים תיקנו חכמים, אבל יחד עם זאת אפשר להתבטאות לגבי החיוב הזה בלשון: 'אמר הקב"ה', כי הקב"ה הוא זה שהעיר בתורתו שראוי לעשות כן, אלא שהוא עצמו לא קבעו חובה ומסרו לחכמים!

אך עדין יש להתבונן, כיצד אמר רבי אבהו בגמרא שם: 'אמר הקדוש ברוך הוא: תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם'. והרי לכאורה הדבר מאד תמוה, מהו הלשון של 'אמר הקב"ה'..? היכן אמר זאת? והרי יוצאים ידי חובת שופר גם בשופר שאינו עשוי מקרן של איל. ותקיעה בשופר של איל, היא רק מצוה מן המוכרח בלבד?!

וכתב על כך בשו"ת ציץ אליעזר חלק כא סימן טו ענין המצוה מן המוכרח שיש בתקיעה בשופר של איל כדברי רבי אבהו, נבין על ידי דברי הפסיקתא דרב כהנא, פרשה מ"א.

וזה לשון הפסיקתא (שעיקרו ותוכיותו נמצא גם במד"ר ויקרא כט - ח): "ויקרא אברהם שם המקום ההוא יהוה יראה אשר יאמר היום פה יהוה יראה" (בראשית כב). 'אמר ר' ירמיה: אמר לו: 'רבנו של עולם! גלוי היה לפניך שהיה לי מה להשיבך כשאמרת לי להקריב את יצחק, אילו השבתי אותך לא היה לך מה להשיבני, שהייתי אומר לך: אתמול אמרת לי 'כי ביצחק יקרא לך' (בראשית כא) ועכשיו אתה אומר לי לשחטו ולא השיבותי אותך, אלא עשיתי את עצמי כאלם וכחרש "ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו" (תהילים לח) כך, כשהיו בניו של יצחק

רמז

שמונה פעמים "אור" בתורה

הפרשיות שבהם מוזכרת המלה "אור" בתורה מרמזות על מזימות היוונים

מצות מילה, כמו שנאמר: "לכו אל יוסף אֲשֶׁר יֹאמַר לְכֶם תַּעֲשׂוּ" (בראשית מא).
 ופירש רש"י: "לפי שהיה אומר להם יוסף שימולו".

ובפרשת 'בא': מוזכרת מצות החדש כנאמר: "החדש הזה לכם ראש חדשים..". (שמות יב).

ועוד רמז: כי בחנוכה חייבות שלשת המצוות האלה להיות משולבות. חנוכה חייב לחול בשבת וגם בראש חודש והוא בן שמונה ימים, כימי המילה...

ועל כן מברכים בחנוכה זה את זה בברכת: 'חנוכה שמח'.
 שמ"ח - ראשי התיבות שבת, מילה וחדש.
 (הרב צבי כהן בשם אביו הרב אליהו כהן). ■

האור פי טוב": "ויבדל אלקים בין האור ובין החשך".
 "ויקרא אלקים לאור יום...": "ולקח בן בין האור ובין החשך". (בראשית א).

אחת, בפרשת 'מקץ' (מד ג) נאמר: "הבקר אור והאנשים שלחו..". (בראשית מד).

ואחת, בפרשת 'בא' נאמר: "ולקח בן ישראל היה אור במושבתם" (שמות י).
 הרי שמונה פעמים - כנגד שמונת ימי החנוכה.

בכל הפרשיות שבהם נזכרת המלה "אור" מוזכרות המצוות שרצו היוונים לבטל מעם ישראל.
 בפרשת בראשית: מוזכרת השבת.
 בפרשת השבוע: פרשת 'מקץ' מוזכרת

שמונה פעמים בלבד מוזכרת המלה "אור" בתורה.
 שש, בפרשת בראשית: "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור": "ויקרא אלקים את

עלי הגיון

גבורים ביד חלשים'

הקשר בין פרשת 'מקץ' ל'שבת חנוכה'

אצל פרעה: "ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקת הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת". גם בחלום פרעה: "ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבריאות והמלאות..." (בראשית מא).
 ממש, כמו בנס חנוכה. ■

מדוע נקראת, בדרך כלל, פרשת 'מקץ' ב'שבת חנוכה'?
 אומר בעל 'חנה דוד': שכן, נס חנוכה, הנס של 'מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים' יש בו דמיון רב למסופר בפרשה על חלום פרעה. גם

מעשי גדולים

"את האלקים אני ירא"

מותר להתפאר ביראת שמים

בכך ואמר: "את האלקים אני ירא!" (בראשית מב). בכל מצוה אחרת אדם זקוק לסיעתא דשמיא ולפיכך הוא אינו יכול להתפאר במצוה שעשה, שהרי לא כל המצוה היא שלו ומן השמים סייעו לו לקיימה. אבל ביראת שמים נאמר ש'הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים'. בזה לא מסייעין לו. את זה הוא חייב להשיג בכחות עצמו. ומכיון שהשיג, מותר לו להתהלל בכך... ■

מסופר על בעל ה'הפלאה' שאמר פעם בשיחה עם אחיו: "שברוך ה' הוא הגיע למדרגה של ירא שמים..."
 נחרד אחיו ושאל אותו: "איך זה יכול יהודי להתפאר כל כך ולהעיד על עצמו שהוא ירא שמים? והיכן הענוה?" - שאל
 השיב לו בעל ההפלאה: "כי מהתורה אנו רואים שמותר להתהלל ביראת שמים. שהלא יוסף השתבח

פרשת 'מקץ'

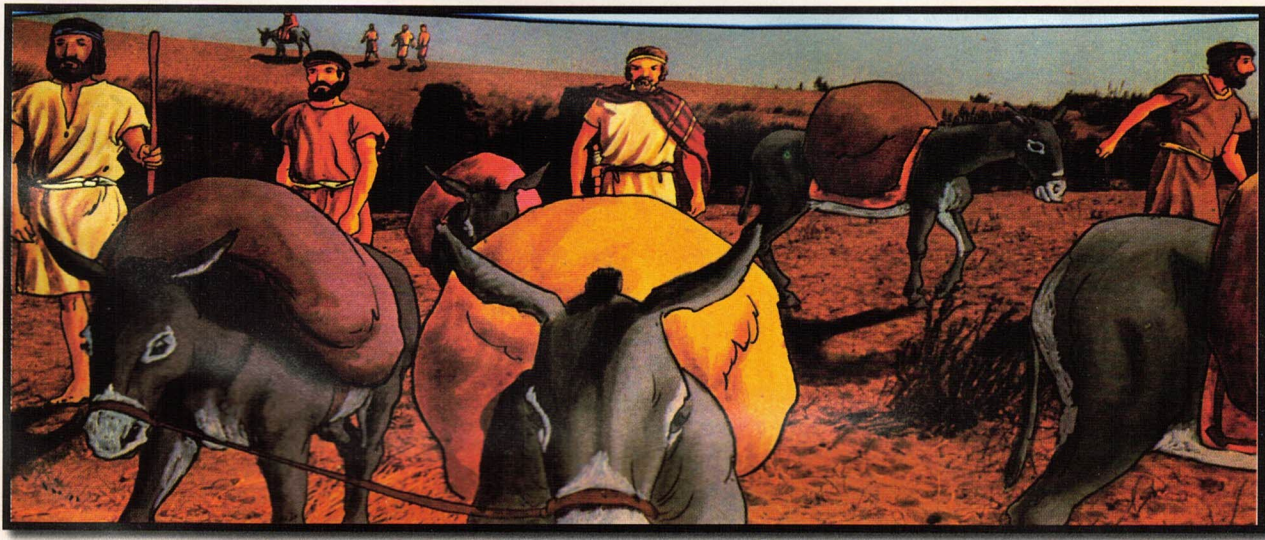
"וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אַחֲרַי הוֹדִיעַ אֶלְקִים אוֹתָךְ אֵת כָּל זֹאת אֵין אֵין נְבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךְ"

יוסף מזכיר שוב ושוב את האלקים עד שפרעה מתבלבל ומתחיל גם הוא להזכיר שם אלקים

שנתוספו לו שנתים?
אומר ה'משך חכמה': הקב"ה רצה שיוסף יהיה מלך והיה צריך ללמוד

בכך אות ועדות שאינו סומך על הקב"ה
אלא סבור כי הדבר תלוי בכח עצמו.
אם כך, אומר החזון איש: לפנות לשר

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

טכסיסי מלכות. לכן שנה אחת שמו אותו
אצל שר שילמד ממנו דרכי מלכות, כדי
שיוכל להיות שר ושלט במדינה. אח"כ
שמו אותו בבית הכלא והביאו לשם את
שני הסריסים שילמד מה הם צריכים
לעשות.
אחרי שהסריסים יצאו מן הכלא לא
היתה עוד תועלת בישיבתו בבית הכלא,
כי כבר אין לו ממי ללמוד. על כרחך:
שהיה שם, משום שאמר: "זְכַרְתִּינִי...
וְהִזְכַּרְתִּינִי", שנאמר: "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים
יָמִים". "מִקֵּץ" מה? "מִקֵּץ שְׁנַתִּים" מאז
שהסריסים יצאו מבית הכלא.

כדי לבקש טובה, זו השתדלות לא סבירה.
מדוע שיעזור לך? אם הוא זקוק לך
- כן. אך כשהוא לא צריך אותך - מדוע
שיעזור? והראיה שבאמת שר המשקים
שכח את בקשתו של יוסף, ככתוב: "וְלֹא
זָכַר שֶׁר הַמְּשָׁקִים... וַיִּשְׁכַּחְהוּ" (בראשית
מ כג).
וזה מה שאומר הפסוק: "אֲשֶׁרֵי הַגִּבֹּר
אֲשֶׁר שָׁם ד' מִבְּטָחוֹ וְלֹא פָנָה אֶל רֵהָבִים
וְשָׁטִי כְזָב" (תהילים מ ה). לכאורה,
מותר לפנות לבקשת עזרה לאדם וזו
השתדלות? אבל אל "רֵהָבִים": אלו בעלי
הגאווה, אליהם אסור לפנות.
ואם פנה יוסף אל השר, זהו מעשה
יאוש ואינו בגדר השתדלות, אלא יש בזה
חוסר בטחון בד'.

"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חָלָם"
(בראשית מא א)
אומרים חז"ל: ' וַיְדַבֵּר שְׁפָתַימ אֶף
לְמַחְסוֹר' (משלי יד כג). ע"י שאמר יוסף
לשר המשקים: "זְכַרְתִּינִי...וְהִזְכַּרְתִּינִי"
(בראשית מ יד). נתווסף לו שתי שנים,
שנאמר: "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים" (ב"ר
פ ט ב).

לכאורה, מה העבירה שעשה יוסף,
הרי אדם חייב בהשתדלות?
אומר החזון איש: השתדלות
שעושה האדם כאשר הוא יודע שהקב"ה
הוא העושה הכל והאדם רק משתדל,
להשתדלות כזו יש מקום. זו השתדלות
הגיונית ושקולה ולא כרוכה במעשים
של יאוש. הדבר מוכיח את אמנתו של
האדם בקב"ה והוא יודע שהוא צריך דרכי
השתדלות.
כאשר אדם מתאמץ להשיג דבר
בדרכים לא סבירות ולא הגיוניות, יש

וְשֵׁם אֲתָנוּ נֶעַר עֲבָרֵי עֲבָד לְשֶׁר
הַטְּבָחִים וְנִסְפָּר לוֹ וַיִּפְתָּר לָנוּ אֵת
חֲלָמֵינוּ" (בראשית מא יב).
על כך אומר המדרש (ב"ר פט ז): 'אמר
ר' שמואל בר נחמן: ארורים הרשעים

- שאין עושים טובה שלימה'.
 סוף סוף הוא מזכיר את יוסף, אך עושה שלש הקדמות:
"נער" - צעיר, חסר נסיון, לא מבין...
"עברי" - יהודי, שנוא.
"עבד" - נקלה, מבוזה.
 ורק אחרי כל זה הוא מזכיר את שבחו, שיודע לפתור חלומות.

"ויאמר פרעה... אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נכון וחכם כמוך"
 (בראשית מא לט).

האם פרעה חזר בתשובה, שם שמים שגור בפיו והרי היה עובד עבודה זרה, עובד ליאור ולטלה?
 יוסף בלבד אותו. הוציאו אותו מהכלא כי הגיע שמעו שהוא יודע לפתור חלומות, אך במקום לקחת זאת כמחמאה אישית לאחר 12 שנים בכלא, הוא עונה: **"אלקים יענה את שלום פרעה"** (בראשית מא טז). יוסף אינו יודע כלום, הכל רק מאת ד'.

כפתרון החלום אומר יוסף: **"ויאמר יוסף אל פרעה... הוא את אשר האלקים עשה הגיד לפרעה"** (שם כה). וכן: **"הוא הדבר אשר דברתי אל פרעה... האלקים עשה הראה את פרעה"** (שם כח). ועוד: **"ועל השנות החלום... פעמים פי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו"** (שם לב).

יוסף מזכיר שוב ושוב את האלקים. ולכן התבלבל פרעה והתחיל גם הוא להזכיר שם אלקים.

וזה המסר ששולח יוסף לאביו: **"מהרו ונעלו אל אבי נאמרתי אליו פה אמר בנה יוסף שמני אלקים לאדון לכל מצרים"** (בראשית מה טז).

אב צדיק שאיבד את בנו ונמצא לאחר שנים רבות ומודיעים לו שהילד נמצא ומכהו בתפקיד רם מעלה באחת המדינות. וכי היתה לאותו צדיק, שמחה מזה? ודאי שלא! אם היו אומרים לו שבנו נמצא ולמרות הזמן הרב שעבר נשאר נאמן לאבותיו, שומר שבת, מניח תפילין, מקפיד על כשרות, זאת היתה שמחה!.

שואלים המפרשים: הרי יוסף ידע מיהו אביו ואם כן מדוע בקש להודיעו: **"שמני אלקים לאדון לכל מצרים"**? אלא הכוונה: **"שמני"** = שם אני. דהיינו: **"מהרו ונעלו אל אבי נאמרתי אליו פה אמר בנה יוסף שמני"** (שם אני) אלקים לאדון לכל מצרים". כלומר: מאז

שיוסף במצרים גם פרעה החל להזכיר שם שמים.

"ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו" (בראשית מב לה).

אומר ה'תולדות אדם': כל זמן שאינך משתחרר מן החומריות, נדמה לך שכל מעשיך הם לשם שמים. אם תוציא את החומריות, תיוכח שהכל נעשה בעבור ממון ונגיעות אחרות. מנין לומדים זאת? **"ויהי הם מריקים שקיהם"**, שק = הגוף, כאשר מרוקנים אותו, פושטים את תאוות החומריות, מגלים כי: **"והנה איש צרור כספו בשקו"**, כלומר: רואים שכל הכיסופים היו בשביל הכסף, לנגיעת עצמו.

"ויאמר ראובן אל אביו... את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תנה אתו על ידי נאני אשיבנו אליך: ויאמר לא ירד בני עמכם" (בראשית מב לו לח).

אומר רש"י: **"לא ירד בני עמכם"** - לא קבל דבריו של ראובן. אמר: בכור שוטה הוא זה, הוא אומר להמית בנו וכי בניו הם ולא בני'?

כיצד ניתן לומר על ראובן שהיה שוטה?

אומר ה'חתם סופר' בתורת משה: **"ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם"** (במדבר יד), כלומר: המרגלים. מפרש רש"י: **"אלא מלמד שנטלו (ב"ב קיז) חלקם של מרגלים בארץ... את ירושתם, בארץ ישראל."** **"את שני בני תמית"** שתקח מהם את הירושה, כי ככור, מקבל ראובן פי שנים.

אומרת הגמרא (ב"ב קכו): בכור שאינו נוטל פי שנים נקרא 'בכור שוטה'. **"דכל בוכרא דאמא נמי 'בוכרא סכלא' קארו ליה"** מתי יש מצב כזה? כאשר הוא בכור מן האמא.

אמר יעקב אבינו: ראובן אומר לי לקחת לו את הירושה והרי ירושתו כבר נלקחה. יעקב העביר את הבכורה ליוסף ולכן נקרא ראובן 'בכור שוטה'.

"וימחר יוסף כי נכמרו רחמיו... ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה" (בראשית מג ל).

אומר ה'אזנים לתורה' הגאון רבי זלמן סורוצקין: יוסף בכה כי נודע לו על פטירת יצחק אבינו. מנין למד זאת? יוסף שאל את אחיו (בראשית מג כז): **"השלוש אביכם הן?"** **"אביכם"** - זה יעקב. **"הן?"** - זה יצחק. האחים ענו לו (שם מג כח): **"שלוש לעבדך לאבינו"** ואת - **"הן?"** לא הזכירו כלל. ומזה הבין יוסף שיצחק כבר נפטר והלך לחדרו לבכות ולהתאבל על פטירתו.

"ויאמר יהודה מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק האלקים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני" (בראשית מד טז).

מה פירוש כל מילות ההצטרקות?

מסביר ה'מנוחה ושמחה': יהודה אומר ליוסף: אנחנו לא גנבים ואנו יכולים להביא עדי אופי שיעידו על יושרנו. אך **"מה נאמר"**? הגביע נמצא באמתחתנו וזו עובדה.

"מה נדבר" - זו לשון קשה, יכול הייתי לומר שאתה הוא ששמת את הגביע. אך איני יכול לומר זאת, כי הרי אין לך דבר נגדנו ולמה שתעשה זאת?.

מכיון שאנו לא לקחנו ואתה לא שמת, מכאן שאלקים כועס עלינו, בגלל עון אחר שמצא בנו. **"ומה נצטדק"** - וכי נוכל לומר שהקב"ה אינו צודק? לכן ודאי שאנו החוטאים.

ומכיון שחטאנו **"האלקים מצא את עון עבדיך"**, איזה עון? עון אחר, לא עון הגנבה הזאת. ולכן: **"הננו עבדים לאדני"** - כלנו עבדים, **"גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו"**.

עונה יוסף (שם יז): **"חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלוש אל אביכם"**.

יוסף מתכוון לומר: אתם אמרתם שההשגחה היא שהתערבה כאן ולכן אני ממשיך ואומר שההשגחה היא ששמה בפי את ההחלטה שלא כלכם תהיו לי לעבדים, אלא רק זה שבאמתחתו נמצא הגביע וכל היתר יכולים לחזור לביתם. ■

"ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאך"

המשך מעמ' 1 >>>

יטעו ויתלו את ההצלה במלחמה ובדרך הטבעית ולא בהשגחה אלוקית.

אם כן זהו חסד גדול מן השמים להעניש יוסף ולהוסיף לו שנתים כדי להוציא ממנו את הטעות הזו. כמה חסרון היה לו אילו היה מצליח שר המשקים להוציא אותו מיד מבית האסורים! ומה שאנו חושבים להצלה, זו בכיה לדורות, אף כי שכל החשבון הינו בדיקות לפי מדרגתו של יוסף הצדיק, אבל אחרי העונש שקבל, כמה גדול קדוש ה'! שכדאי הוא כל הסבל בגלל שתי המלים וכן כל העונשים לאבותינו אברהם ויעקב וזהו חסד ה' כדי ללמד לדורות, שההשתדלות לבטוח באדם. זהו "אָרוֹר" ולא יצא מזה שום תועלת, להיפך; "בְּרוּךְ הַגֵּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּה' וְהָיָה ה' מִבְּטָחוֹ" (ירמיה יז). הלמוד הזה נוגע לנו ולכל ישראל.

ואין זה מקרה, שקוראים פרשת 'מקץ' דוקא בימים אלה של חנוכה והכונה: שלא נטעה חס ושלום גם בנסי חנוכה, שזה היה: "כַּחַי וְעַצְמָם יָדוּ", אלא, ה' הוא המושיע! ולא כמו אלה רח"ל שנטלו את הקליפה וזרקו את הפרי.

וזהו שנאמר: 'שְׁעֵשִׂית לְאֲבוֹתֵינוּ בְּיָמֵים הָהֵם בְּזַמַּן הַזֶּה' (תפילה). עלינו להתחזק בהשגחה ובטחון ולא לתלות בשום נברא, אלא לצפות, רק לבורא יתברך. ■

גדול, זוהי הרעה הכי גדולה והחסרון הכי חמור בנפשו, באם הוא יתלה את הצלתו בהשתדלותו של בן אדם. ולהיפך, הטובה הכי גדולה שעשו לו מן השמים היא, שהשכיחו את הדברים מלבו של שר המשקים ולא נשאר לו שום זכרון.

כמה למוד זה, חשוב לנו בימים אלו של חנוכה: כידוע, ההבדל בין חנוכה, לפורים, הוא: שבפורים היה הכל בדרך נס ללא מלחמה ושום דבר טבעי, רק צום של שלשה ימים. לא כן בחנוכה; חיילים, מלחמות והנס מלוכש בלוכש של טבע ועל זה הגמרא שואלת: 'מַאי חֲנוּכָה? דְּתַנּוּ רַבָּנָן: "בְּעֵשְׂרִים וְחַמִּישָׁה בְּכֶסֶל וְיוֹמֵי דְחֲנוּכָה תַמְנִיָּא אֵינָן, דְּלֹא לְמַסְפַּד בְּהוֹן, וְדִלָּא לְהַתְעַנּוֹת בְּהוֹן.' (בכה) בכסלו הם ימי חנוכה שמונה הם, שלא מספידים ולא מתענים בהם). שְׂכַשְׁנִכְנִסוּ יָנִים לְהִיכֵל, טַמְאוּ כָּל הַשְּׂמַנִּים שֶׁבַּהִיכֵל וְכַשְׁגְּבֵרָה מְלֻכּוֹת בֵּית חֲשֻׁמוֹנָי וְנִצְחוּם, בְּדָקוּ וְלֹא מִצְאוּ אֵלָא פֶּךָ אֶחָד שֶׁל שֶׁמֶן, שֶׁהָיָה מוֹנֵחַ בְּחֻתְמוֹ שֶׁל כֶּהֱן גְּדוֹל וְלֹא הָיָה בוֹ אֵלָא לְהַדְלִיק יוֹם אֶחָד, נַעֲשֵׂה בוֹ נֶס וְהַדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ שְׁמֵנָה יָמִים. לְשָׁנָה אַחֲרַת קִבְעוּם וְנַעֲשׂוּם יָמִים טוֹבִים בְּהִלָּל וְהוֹדָאָה' (שבת כא:).

רואים שהדגש שחכמים שמו, זה: על נס של פך השמן שזה העיקר - 'יָמִים טוֹבִים בְּהִלָּל וְהוֹדָאָה'. חכמינו ז"ל כל כך פחדו וחששו שמא הדרות הבאים

בדעת התורה הקדושה, עד כי איננו מבינים ואנו מלאים רק בקושיות, אבל באמת, מה שאנו חושבים שזה עונש, לאמיתה של תורה, זוהי טובה גדולה. ורק לצדיקים גדולים כאבותינו שהם מבינים את המשמעות האמיתית של כל מאורע, הקב"ה עושה טובות כאלה.

מה היינו חושבים שזה טוב ליוסף? אילו שר המשקים, היה מיד מספר לפרעה על יוסף ויוסף היה משתחרר מיד - והיה בעינינו הטובה הגדולה! אבל ליוסף הצדיק - זוהי רעה נוראה. שאילו היה תיכף משתחרר, היה חושב שזה הודות להשתדלותו, דהיינו: שההשתדלות מועילה - ואולי לכל הפחות קצת - אף על פי שיוסף היה צדיק גדול ותלה את הכל בידי שמים וכמו שאמר: "אֱלֹקִים יַעֲנֵה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲה" (בראשית מא). אבל סוף סוף היה מתגנב בלבו ששתי המלים שאמר לשר המשקים הם שעזרו והועילו להוציאו מבית האסורים ובוזה היה משיג קצת חסרון בהשגחה ובטחון לפי מדרגתו הגבוהה.

אשר על כן, כשהרגיש בעצמו שזה מכשול, התפלל לה' שישכיח את בקשתו מלבו של שר המשקים, יצא במרידה מוחלטת נגד המחשבה שהצלתו תלויה בהשתדלות של בן אדם, ככתוב:

"אָרוֹר הַגֵּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם" (ירמיה יז). הוא הבין שזה המכשול הכי

יעמדו על הברכה

הצלחה בחזרה בתשובה למשפחתו של פנחס פליצ'ה בן מרגריטה	רפואה שמה למסעודה בת ליזה	שלום בית ולרפואה לשרה בת שמחה
ברכה והצלחה לכל משפחתו של דוד בן טינה	ברכה למשפחתו של דוד בן סטורי	רפואה שלמה לדרוה בת מרים ושרה בת אסתר
ברכה והצלחה לאלדו בן קוסטנצה	ברכה והצלחה למשפחתו של שלום בן שרה	ברכה ובריאות איתנה לאלאונורה בת אלווירה
ברכה והצלחה לאילן חי בן ג'ליסניה ושותפיו	ברכה והצלחה לדוד בן לטיציה	זוג הגון וכשר לאלברטו בן אלאונורה
ברכה והצלחה לאונה בן ג'וליה	ברכה לכל משפחתו של ציון סרג'יו בן ג'ורה	ברכה למשפחתו של אנג'לו מרדכי בן לינה

הקו למהדרין!

**'שופר ניוז טל'
הקו החלק
הראשון בישראל**

הופך כל מכשיר סלולר נייד
לאמצעי החדשני בעולם לקיום
"בלכתך בדרך, בשכבר ובקומך"

הרבה חרושים יצאו מבתי המדרש בישראל, אבל איש עדין לא הצליח לפתח מכשיר זעיר שהוא בית מדרש ענק ללמוד תורה ולהתחזקת באמונה. מעתה 'שופר ניוז' הופך את מכשיר הטלפון הסלולרי הצמוד לכל אחד מאתנו, בלכתו בדרך, בשכבר ובקומו, מאמצעי של שיחה סתם, ל"שיחו בכל נפלאותיו".

במקום שיחות בטלות, ניתן להתחבר באמצעותו, בחיגו אחד, לרב אמנון יצחק, להאזין לקלטותיו, להנות בכל יום מאמרות חדשות, לקבל תשובה ישירה לכל שאלה באמונה על פי נושאים נבחרים, להתפעל מספורים אישיים של אנשים שחוו חוויה נסית מיוחדת ושבו אל בוראם, לזכות בברכה אישית, לחייך מאפיונות מעניינת שעלו במהלך ההרצאות ואפילו ללמוד בחבורה עם הרב חדר למוז בקרוב הפתוח לצבור ב'שופר ניוזטל'.

ואיך תתערכנו בחודשות היומיות ובעשה סביבכם? ב'שופר ניוזטל' מוגשות לכם החדשות באופן שיביא אתכם לדעת לא רק את הנצורות אלא גם להבין על ידי מי הן נוצרות ומי 'עושה חודשות'. 'שופר ניוז טל' - לנצול כל זמן בטל. ■

צלצלו ל-

'שופר ניוזטל'

054-4007779

052-9997779 057-3777779 050-8007779

פספוסים: 5	ברכות: 2	אמרות יומיות: 1-1
הרשמת מנויים: 6	חדשות ומבזקים: 3	שידור חי וחוזר: 1-2-1
חנות 'שופר ניוזטל': 7	שמיעת קלטות: 1-4	מועדי הרצאות: 1-2-2
חדר למוד עם הרב בקרוב	ספורי הצלחה: 2-4	שעורים שבועיים: 1-3

מהיום: הרב אמנון יצחק איתך בכל מקום ובכל זמן

לרגל הופעתו הקרובה של העתון היומי

The News

מבצע מיוחד!

פרסום ב-80,000 עיתונים במחיר מדהים

1+4 בפחות ממחיר מודעה 1

סה"כ 5 פרסומים ב-6,500 ש"ח בלבד + מע"מ

פרסום של עמוד שלם בעתון השבועי 'ארבע כנפות' יזכה את המפרסם בבונוס של 4 חצאי עמודים ב-2-4 עתונים יומיים נוספים ב-'THE NEWS' באותו שבוע חינם.

- המחירים הינם למודעות מוכנות לדפוס (גרפיקה מוכנה).
- פרסום המודעות בכפוף לאישור הועדה הרוחנית של העתון.
- תשלום 30 יום, למבצע זה בלבד.

050-6500666 פלאפון 208 שלוחה 03-6777779

פקס 03-6768833